

УДК 007:304:659.3

СУЧАСНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЗАКАРПАТТЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕТНОТОЛЕРАНТНОСТІ

Юрій Бідзіля

*Ужгородський національний університет,
вул. Університетська 14, Ужгород, 88000, Україна, e-mail: bidzilja@gmail.com*

У статті досліджуються проблеми формування етнотолерантності в українському інформаційному просторі, зокрема на поліетнічних територіях держави, які знаходяться на транскордонні.

Ключові слова: інформаційний простір, медіа, етнотолерантність, політичні процеси, етнофобія, етноцид, етнічні стереотипи, національні меншини.

Актуальність проблеми зумовлена тим, що інформаційний простір як найширше та найоперативніше відображає гострі суспільні питання в різних аспектах, у тому числі гармонійного співіснування етносів, що живуть на території України. Особливо злободенною ця проблема є в тих регіонах, де компактно й споконвічно мешкають представники різних етнічних груп.

Постановка проблеми. В сучасній науковій парадигмі, а найперше в контексті прагнень України до асоціації з ЄС через утвердження європейських цінностей, у тому числі й адаптації та гармонізації українських медіа до європейського інформаційного простору, постає необхідність розв'язання завдань формування етнічної терпимості та етнотолерантності шляхом інформаційно-комунікаційного процесу взаємопізнання сусідів.

Інформаційний простір поліетнічного Закарпаття в силу історичних обставин пройшов у своєму розвитку складні періоди становлення. Залежно від інформаційної політики держави, до складу якої входив край, систему його ЗМІ щоразу трансформували так, щоб задовольняти у першу чергу медійні вподобання титульної нації: австрійської, угорської, чеської, радянсько-російської й нарешті української. При цьому не можемо стверджувати, що в різних державних утвореннях інтереси національних меншин цілковито ігнорувалися, проте часто виявлявся інформаційний дисбаланс, який був покликаний, як призвичаїти етнічну меншість до нових медіаумов, так і побіжно асимілювати хоча б якусь її частку. В історичному вимірі часу титульні нації на Закарпатті змінювалися досить швидко, що не могло не позначитися на формуванні толерантної або лояльної міжнаціональної та міжкультурної комунікації у сфері соціально-побутових та особистісних стосунків серед представників різних етносів.

Категорія толерантність увійшла в науковий обіг порівняно недавно, проте в сучасній науці має надзвичайно широкі та різноманітні визначення й

трактування. Сучасне уявлення про толерантність значною мірою підготовлено європейськими філософами минулого й зокрема Вольтером, який виступав із критикою фанатизму і захищав толерантність. Своєрідним підсумком цього було проголошення у Франції «Декларації прав і свобод людини і громадянина». У свою чергу цей документ став провісником сучасних декларацій про права людини, підсумком яких стала «Загальна декларація прав людини» (1948).

У наукових колах склалося неоднозначне тлумачення толерантності в різних національних культурах. В Україні та інших східнослов'янських державах толерантність закріпила за собою значення терпимості до чужої думки, вчинку. Почасти це пов'язано з християнськими постулатами терпимості й покірності, які пропагує православна церква.

Сучасний «Словник іншомовних слів» тлумачить толерантність як «по-блажливості до когось-небудь, чого-небудь» [9, 895]. Цікаво, що таке поважне видання, як «Мала енциклопедія етнології» трактує терміни «етнофобія» [6, 694], «етнічний синдром» [6, 55], «етнічна ностальгія» [6, 468] «етноцид» [6, 694], «політика винятковості» [6, 780], «шовінізм» [6, 818], але не подає значення категорії «етнотолерантність».

Більшість науковців трактують толерантність як повагу й визнання рівності, відмову від домінування і насилля, визнання багатомірності й різномірності людської культури. Толерантність передбачає готовність сприйняти інших людей такими, якими вони є, здатність комунікувати на основі обоюдної згоди. Разом із тим це не означає опускатися до рівня байдужості, конформізму, чи діяти всупереч власним інтересам. У цьому контексті принциповим є питання специфіки етнічних конфліктів, яке безпосередньо пов'язане з феноменом етнічності. Чи закладені ці конфлікти «в етнічному різномасті людства, чи вони включно функціональні» [4, 423]. Дослідники зауважують, що часто не сама етнічність складає суть таких конфліктів, вона є лише формою їх виявлення. «Так молдовани кажуть, що у них нема конфлікту з росіянами або українцями, це пострадянський режим опирається в Придністров'ї. Чеченські події багато хто вважає не міжетнічним конфліктом, а кримінальним перерозподілом власності» [4, 423]. Недавні події в московському мікрорайоні Бірюльово яскраво продемонстрували гострі міжетнічні проблеми в сусідній Росії. Інформаційне ж висвітлення трагічного інциденту більшістю російських медіа подаються з використанням мови ворожнечі. Далекі від об'єктивності й постановочні сцени затримання підозрюваного в убивстві Орхана Зейналова, які розтиражовано по всіх провідних каналах не лише Російської Федерації. З огляду на ті міжетнічні обставини, що склалися у сучасному світі, науковці наших північних сусідів активно відстежують ці процеси [4, 7, 8]. В умовах багатомірності і багатовекторності суспільних та етнічних відносин у сучасному світі надзвичайно важливим є розуміння етнотолерантності, що передбачає власну позитивну етнідентичність і водночас повагу до інших етнічних груп.

Учені зазначають: «поведінка людей, що належать до інших культур, не є чимось не передбачуваним, вона піддається вивченню і прогнозуванню, але для цього потрібна спеціальна підготовка до міжкультурної комунікації» [8, 264]. Принагідно зауважимо, що такі спроби в останній час спостерігаємо в поліетнічному Криму [5]. Проте, на нашу думку, у формуванні позитивної міжкультурної комунікації важливу роль відіграють не лише різні способи і методи

навчання, але й засоби масової інформації як один із найважливіших каналів комунікування та впливу на маси.

Як засвідчує досвід, «встановлення форм реалізації прав іноетнічного населення у кожній країні залежить від особливостей правової системи, форми правління, державного та адміністративного устрою, історичних традицій тощо» [2, 267].

За підсумками Всеукраїнського перепису населення (5 грудня 2001 р.), в Україні проживає 130 національностей, з яких найбільшим є український етнос — 37,5 млн. осіб (усього 77,8%), друге місце за чисельністю посідають росіяни — 8,3 млн. осіб (17,3%), на третє місце, яке раніше займали євреї, вийшли білоруси — 275,8 тис. осіб, четверте — молдавська національна меншина, п'яте — кримські татари. Останнім часом динаміці змін національного складу населення України в різні історичні періоди приділяється багато уваги [13].

Законодавчо процес формування етнополітичного розвитку нашої держави вирізняється чіткістю і стрункістю. Від часу проголошення незалежності до нинішнього дня здійснилися два важливі моменти: з одного боку, українська мова набула статусу державної мови, з іншого — відбувається процес адаптації національного законодавства до відповідних міжнародно-правових документів у сфері міжетнічних відносин та захисту прав національних меншин. Приємно зазначити: на міжнародному рівні визнається, що переважна більшість зобов'язань стосовно забезпечення політичних, соціальних, культурних та мовних прав національних меншин вже реалізовані у чинному законодавстві: Конституції України, Законах України «Про національні меншини в Україні», «Про освіту» та ін. Таким чином, Україна обрала шлях формування політичної нації як соціуму на основі державності з народу, який дав назву державі, й інших етнічних груп, що проживають на території України. Найвищою метою етнополітики України є створення оптимальних умов для гармонійного та перспективного розвитку у складі держави усіх компонентів етнонаціональної структури українського суспільства — української нації, національних меншин, корінних народів.

Проте питання етнотолерантності в українському суспільстві стоїть і зараз гостро. Досить згадати президентські перегони 2004 року, коли політики штучно, але не без допомоги ЗМІ, поділили Україну на сорти. Таким чином створилася проблема протистояння сходу і заходу в Україні, яка й сьогодні залишається актуальною, особливо після позачергових вересневих виборів до Верховної Ради. Насправді ж це протистояння не серед людей, а серед самих, так званих політичних, еліт України. Але через політичні канали, Пi-APR і за допомогою ЗМІ в українців формується стереотип щодо людей в іншому кінці країни. Яскравим прикладом тут може бути приїзд до Ужгорода для участі в міжнародному семінарі колег-журналістів із Криму, коли вони питали, чи їх не поб'ють у місті через те, що вони розмовляють російською мовою. Стереотипи, формуючи умовну реальність, консолідують власну культурну групу і визначають її межі. Прикладом цього слугують «стереотипи-прислів'я», «стереотипи-анекдоти»: «Непроханий гість — гірше татарина», різні версії анекдотів про молдаван тощо.

Для російськомовних українців зі сходу держави ще за радянських часів було створено образ західноукраїнського «бандерівця», який не терпить нічого російського й мову зокрема. На жаль, цей стереотип доволі повільно нівелюється-

ся. Ця проблема стосується й визвольних змагань УПА, якій у жовтні цього року виповнилося 65 років від дня заснування. Окремими політичними силами через засоби масової інформації (особливо регіональні канали) й далі нав'язується думка про те, що вояки УПА були зрадниками. Значною мірою цьому сприяють і російські канали, які транслюють свої програми на південно-східну територію України. Стереотипи жорстко вмонтовані в наше життя, в тому числі й інформаційний простір, роль і вплив якого з кожним днем зростає. Інформація завжди впливає на світ, змінюючи його буттєві, соціальні та індивідуально-свідомісні моделі, проте зруйнувати стереотипи дуже важко, а в останні десятиліття до створення стереотипів активно долучається політична міфологія [4, 158; 316].

Аналізуючи сприйняття представниками одного етносу представників іншого, важливо розуміти це під кутом зору екзистенційності, розмаїття виявів і національного сприйняття, які сформувалися впродовж тривалого часу. Припустимо, якщо ми побачимо, що до чоловіка підійшла циганка, то у нас на підсвідомому рівні виникає припущення, що вона — шахрайка. А якщо до чоловіка підійшла б жінка іншої народності, чи виникла б у нас така асоціація? Коли розгорнути цю проблему у ширший масштаб, то побачимо, що наш інформаційний простір, який переповнений негативною інформацією про політичний і соціально-економічний перебіг подій в державі, створює упереджене ставлення до українців і за кордоном.

Навіть спорадично аналізуючи інформаційні повідомлення про громадсько-суспільні та кримінальні злочини на словацьких та угорських телеканалах, можемо зауважити, що досить часто у злочинах на території цих держав підозрюють українців-заробітчан. Поштоvhом до створення такого стереотипу стали рекетирські розбірки українських кримінальних авторитетів поза межами держави: на прикордонних територіях Словаччини, Угорщини та Польщі. Принагідно зауважимо, сьогодні, у період спаду ролі кримінальних авторитетів, ЗМІ сусідніх держав мають особливий, часто нездоровий, інтерес до України, яка дивує одночасно природним багатством і бідністю громадян, змушених батракувати в сусідніх державах. Так, у 2002 році в Угорщині, на другому загальнонаціональному, достатньо вискорейтинговому телеканалі, журналіст Томаш Фрей інсценував справжнє шоу з українцем, якому нібито замовили убивство прем'єр-міністра країни Віктора Орбана. З того часу в угорській журналістиці з'явився спеціальний термін «псевдоподія» [14].

Загалом прийнято вважати, що політична мобілізація національних меншин забезпечує їх внутрішню єдність. Однак спостерігаємо, що внаслідок політичної мобілізації національним меншинам не завжди вдається діяти як монолітним формаціям. Часто об'єднання у потужніші структури супроводжується боротьбою за лідерство у новоствореній організації між представниками об'єднань національних меншин. Останнім часом через ЗМІ такі суперечки можна було спостерігати у стосунках єврейських національних товариств. Доволі часто відбуваються розколи в середині самих національних об'єднань. Такі процеси спричинені найчастіше тим, що окремі групи національних товариств намагаються отримати певне визнання і підтримку з боку насамперед представників влади.

Сьогодні багатьох аналітиків вражає той факт, що відбувається інформаційно-політична мобілізація національних меншин по території всієї України.

У Львові за ініціативи російських національних товариств було створено Конфедерацію національних товариств західних областей України, до якої увійшли національні товариства росіян, євреїв, поляків і німців. Не може не цікавити і те, що ж стало основою мобілізації, здавалося б, доволі різних етнічних спільнот, які мають дещо відмінні переконання щодо розвитку України (наприклад, росіян і поляків) та наскільки великим є фактор впливу представників російських національних товариств. Конфедерація національних товариств західних областей України доволі чітко визначила своє місце у політиці, виступила проти місцевої влади, вважаючи, що вона ігнорує закони України, які мають на меті захищати інтереси національних меншин. Меншою мірою на Західній Україні це стосується Закарпаття, бо саме тут російська національна меншина не вирізняється особливою активністю. Інтенсивно діє хіба що товариство «Русский дом», проте в інформаційному просторі Закарпаття не видається жодна російськомовна газета. Натомість традиційно активними є угорські культурно-освітні товариства, які мають свої потужні друковані органи.

Закарпаття знаходиться на транскордонні, і його культура, література та преса увібрали і продовжують вбирати в себе етнічні елементи, які притаманні сусіднім народам. Перебуваючи століттями під іноземними державами, закарпатоукраїнці як домінуюча нація все-таки зберегли свою мову й культуру. Увесь цей час, на думку дослідників, «основною рушійною силою краю був національний рух, боротьба за державність з орієнтацією на західні сили...» [12, 142].

Закарпаття може слугувати прикладом мирного співіснування різних національностей. І значною мірою цьому сприяє етнотолерантне ставлення, у тому числі й через засоби масової інформації.

На Закарпатській державній телерадіомовній компанії поруч з українською редакцією існують угорська, румунська, словацька та німецька редакції. Україномовні газети Закарпаття активно висвітлюють проблеми інших етносів краю. Для прикладу візьмемо останні номери кількох обласних газет. Так, газета «Новини Закарпаття» в суботньому номері (13.10.2007) подає 3 матеріали, присвячені словацько-українським відносинам: «На українсько-словацькому кордоні з'явиться новий автодорожній пункт пропуску «Соломоново-Чіерна», «Словаччина виплачуватиме пенсії українцям, які проживають на її території» та «Україні і Словаччині не бракує тем для діалогу» (інтерв'ю з директором регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в м. Ужгороді С.І.Мітряєвою); газета «Трибуна» (13.10.2007) в кореспонденції «Український «Вавилон» розповідає про традиційну зустріч преси із начальником відділу у справах національностей Закарпатської ОДА Юдітою Євчак. Зокрема посадовець повідомила, що у нинішньому навчальному році в області функціонують 121 загальноосвітня школа, гімназія та ліцей з мовами навчання національних меншин. У 84 дошкільних закладах із 518 виховання ведеться мовами національних меншин: 71 — угорською, 2 — румунською, 1 — російською, у 9 — українською та угорською, в 1 — українською та німецькою мовами. В газеті «Фест» (11-17 жовтня 2007) розміщено статтю журналіста М.Папіша «А весілля в ромів — із бубном і баяном», у якій ідеться про шлюб угорця з ромкою. Принагідно журналіст згадує, що мати нареченої, Єлизавета Іллейш, народила 13 дітей, але «звання «мати-героїня» не має і дотепер, хоча народжувала, як і всі інші матері України, удостоєні цієї високої державної нагороди.

Згідно з останнім переписом населення, в Закарпатській області проживає 1 мільйон 247 тисяч осіб, у тому числі українців — 101,1 тисяч (78,4%). З іншого боку, на Закарпатті століттями мирно співіснують різні національні групи: угорці, румуни, німці, словаки та ін. Угорці, які в Україні як етнічна група посідають восьме місце (0,3 % від усього населення держави), на Закарпатті другі — 151,5 тисяч (4,0% від усього населення краю). Росіяни, які за чисельністю в Україні посідають друге місце, на Закарпатті складають 31 тисячу (2,4%). Румуни — четверта за чисельністю група на Закарпатті — 12,4 тисяч (1,0 %), у той час як в Україні вони посідають лише 9 місце (0,26 %). Інші етнічні групи на Закарпатті нечисленні: цигани — 7,4 тис. (0,6 %), євреї — 7 тис. (0,6%), словаки — 3,5 тис. (0,3 %), німці — 2,4 тис. (0,2%).

Національний склад населення області значною мірою враховується і в роботі місцевих телерадіокомпаній: щоденні передачі транслюються українською мовою і щотижня — угорською, румунською, словацькою та німецькою мовами. Щоправда, жанрова палітра неукраїномовних програм Закарпатської держтелерадіокомпанії потребує урізноманітнення. Разом з тим Закарпатська телерадіокомпанія провела вже восьмий міжнародний фестиваль народної творчості для національних меншин «Мій рідний край».

Кількість ЗМІ національних меншин на Закарпатті після процесу «етнічного ренесансу» стрімко зростає. До 1991 року в області були чітко регламентовані три угорськомовні («Beregi hírlap» («Вісник Берегівщини»), «Nagyszőlősvidéki hírek» («Новини Виноградівщини»), «Ungvári vidéki hírek» («Вісті Ужгородщини») та одне молдавське, а згодом румуномовне («Prietenia» («Дружба») видання, які друкувалися за державні кошти як дубляжі україномовних видань, або навпаки. Реалізовувалися ці районки у місцях компактного проживання угорців (Берегівщина, Виноградівщина, Ужгородщина,) та румунів (Тячівщина). Останніх, до речі, увесь радянський період прагнули перетворити на молдаван.

Значну кількість часописів для національних меншин видають культурно-освітні товариства краю, благодійні фонди та окремі громадяни: «Kárpátaljo» (ТОВ «Kárpátaljo» — у перекладі «Закарпаття»), «Bereg-info» (засновник-редактор — Сабослай Степан Карлович), «Nyomkereső» («Слідопит», журнал заснований Закарпатською асоціацією угорських скаутів), «Dóveta» («Довіра», журнал словаків України, заснованик та видавець — Закарпатське культурно-просвітне товариство словацьких жінок «Довіра»), «Slovenske slovo» («Словацьке слово», орган товариства словацької інтелігенції Закарпаття) «Романі Яг» («Ромська ватра», газета заснована ромським культурно-освітнім товариством «Романі Яг») та ін. За допомогою цих часописів формується та підтримується національна самосвідомість етнічних меншин. Проблеми ж культурно-інформаційного становлення цих видань майже однакові — брак професійних кадрів: журналістів, верстальників, коректорів, перекладачів. Через брак фінансів видання національних меншин не мають достатньої державної підтримки. Натомість, наприклад, Угорщина активно підтримує не тільки закордонних угорців, більшість із яких проживає на Закарпатті, але й допомагає національно-культурним товариствам у себе. Так, за кошти Угорського Фонду підтримки національних та етнічних меншин виходить часопис Товариства української культури в Угорщині «Громада» (редактор Єва Грігаші). Значно меншими кош-

тами підтримуються на державному рівні українські культурні товариства та їх друковані органи в Словаччині та Румунії.

На прикладі сучасної закарпатської преси спостерігаємо своєрідний перехід від тенденцій космополітичного самоусвідомлення, яке нав'язувалося через ідеї соціалістичного інтернаціоналізму до ідеї розумного толерантного співіснування в інформаційно відкритому поліетнічному суспільстві.

У контексті інформаційної етнотолерантності цікавими, на нашу думку, є спостереження та аналіз щодо репрезентації української та власної культур на сторінках видань національних меншин Закарпаття. Адже на світових інформаційних теренах творчі зусилля українських, у тому числі й етнічних, ЗМІ мусять бути спрямовані передусім на створення позитивного іміджу нашої держави. Водночас значним недоліком етнічних видань Закарпаття, зокрема угорськомовних та румуномовних, є те, що часописи не дають жодної сторінки українською мовою. А це дало би можливість не лише збільшити наклад друкованих ЗМІ, але й краще репрезентувати діяльність цих культурно-освітніх товариств серед україномовного населення, знайомити ширше коло читачів з історією та культурою народу. Так, досить потужне угорськомовне видання «Kárpát info» (www.karpatinfo.org.ua; наклад 6680 прим.) не лише перекладає угорською мовою рекламні матеріали, але й представляє тільки програми телеканалів, що транслюються на території Угорщини.

Надзвичайно цікаве ромське видання «Романі Яг» («Ромська ватра»), яке, маючи яскравий національний характер, друкує матеріали трьома мовами — ромською, українською та угорською. Крім того, в газеті ромською мовою подаються короткі біографічні відомості про Т.Шевченка, переклад його віршів циганською мовою. Зустрічаємо у номерах «Романі Яг» також інформацію про творчість Лесі Українки, Василя Симоненка, Василя Стуса, Віктора Гюго, Ліни Костенко, Михайла Казимиренка, Расима Седжича, Лекси Мануша, а також епіграфи з їх творів тощо.

Разом з тим видання друкує матеріали про спілкування ромської меншини з іншими національними меншинами Закарпаття. Серед постійних рубрик в «Романі Яг» — «Національно-культурні товариства Закарпаття», де читачів-ромів знайомлять із представниками інших культур. Рубрика «Вивчаємо ромську мову», у якій подаються поурочно елементарні знання з циганської мови, цікава не лише для ромського етносу, який хоче вдосконалити знання з рідної мови, але й із навчально-методичного боку як своєрідна система збереження головного атрибуту нації в іншомовному середовищі. Вирішення проблем ромів, утому числі і й інформаційно-комунікаційної надзвичайно важливе з огляду на явне аутсайдерство цього етносу в контексті соціальної адаптації.

Не дивлячись на мовну розмаїтість інформаційно-комунікаційного поля на Закарпатті, не варто ідеалізувати стан міжетнічних зносин. Твердження політиків та окремих науковців, що на Закарпатті таких конфліктів, на щастя, не існує є не зовсім точними. Джерелом конфліктного слугують, як внутрішні чинники (наприклад, ідеї окремішності та політичного русинства, що пропагуються на сторінках газет «Християнська родина», «Подкарпатський русин» тощо), так і зовнішні (ультиматум угорської радикальної партії Йоббік до України про створення автономного Притисянського округу).

Етнотолерантне, але об'єктивне висвітлення національних питань для медійників особливо актуально сьогодні, коли аналітичні жанри стають в бага-

твоя видання радше рідкістю, ніж закономірністю. Короткі репортерські замітки-факти безумовно мають перевагу в своїй оперативності. Однак суто інформаційне кліше (що? де? коли?), часто не в змозі об'єктивно, а головне всебічно, висвітлити деякі суспільні проблеми, що виникають в регіоні. Констатація появи екстраординарного факту в суспільному житті без з'ясування причин його виникнення для сучасного читача часто видається інтелектуальним ребусом. Висвітлення латентних етнонаціональних конфліктів, які активізувалися в сучасному постбіполярному світі, належить саме до таких. Журналістам важливо не забувати, що будь-який конфлікт, а особливо на етнонаціональному ґрунті, мають не лише активну, але й так звану приховану фазу. Нерідко одним недоладним висловлюванням у ЗМІ можна спровокувати великі проблеми.

Підсумовуючи зауважимо, що толерантність у спілкуванні різних етносів, питання взаємостосунків між державотворчим етносом і тими, які компактно проживають на території держави, завдяки ЗМІ є однією з важливих умов побудови громадянського суспільства. У період активних глобалізаційних процесів Україна зможе інтегруватися у Європу лише тоді, коли народ об'єднається довкола консолідуючої загальногромадянської ідеї побудови економічно міцної та інформаційно відкритої держави.

1. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В, Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985 — 1999 рр.). / Навчальний посібник — К.: ЕксОб, 2000, 296 с.
2. Антонюк О.В. Основи етнополітики: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2005. — 432 с.
3. Жук П., Мазур Н, Соломонюк Р., Турчак Р. Етнополітична карта світу / Методичний і предметний коментарі. — Тернопіль: Мандрівець, 2000, 240 с.
4. Кольєв А.Н. Политическая мифология: Реализация социального опыта. — М.: Логос, 2003. — 384 с.
5. Культура добросусідства: Програми інтегрованого курсу і методичні рекомендації для навчальних закладів Автономної Республіки Крим / під ред. М.А. Араджионі. — Сімферополь: АнтиквА, 2007, 144 +212 с.
6. Мала енциклопедія етндержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; Редкол.: Ю.І. Римаренко (відп. ред.) та ін. — К.: Довіра: Генеза, 1996. — 942 с.
7. Платонов Ю.П. Этнический фактор. Геополитика и психология — Спб.: Речь, 2002 — 520 с.
8. Садохин А.П. Введение в теорию межкультурной коммуникации. М.: Высшая школа, 2005 — 310 с.
9. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. — К.: Довіра, 2000 — 1018 с.
10. Степико М.Т. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-методологічний аналіз). — К.: Товариство «Знання», 1998. — 251 с.
11. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф.М.Рудича. — К.: МАУП, 2002 — 488 с.

12. Химинець Ю. Закарпаття — земля Української держави: Нотатки з історії Закарпаття / Наук. ред. О. В. Мишанич. — Ужгород: Карпати, 1991. — 144 с.
13. Чорний С. Національний склад населення України в ХХ сторіччі. Довідник. — К.: ДНВП «Картографія», 2001. — 88 с.
14. Film-és médiafogalmak kisszótára. — Budahest: Korona Kiady, 2002. — 391 old.

TRANSCARPATHIAN MODERN INFORMATION SPACE THROUGH THE PRISM OF ETHNOTOLERANCE

Yuriy Bidzilia

Uzhorod National University,
Universytetska Str. 14, Uzhorod, 88000, Ukraine
E-mail: bidzilja@gmail.com

The article deals with the problems of ethnotolerance in Ukrainian information space, in particular on state polyethnic territories situated on cross-border.

Key words: information space, media, ethnotolerance, political processes, ethno-phobia, ethnic stereotypes, national minorities.

СОВРЕМЕННОЕ ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО ЗАКАРПАТЬЯ СКВОЗЬ ВИДЕНИЕ ЭТНОТОЛЕРАНТНОСТИ

Юрий Бидзиля

Ужгородский национальный университет,
ул. Университетская, 14, Ужгород, 88000, Украина
E-mail: bidzilja@gmail.com

Публикация анализирует проблемы формирования этнотолерантности в украинском информационном пространстве, особенно в полиэтнических регионах.

Ключевые слова: информационное пространство, медиа, этнотолерантность, политические процессы, этнофобия, этноцид, этнические стереотипы, национальные меньшинства.

Стаття надійшла до редколегії 10.10.2013

Прийнята до друку 14.10.2013